

Biopt verloren gegaan na operatie

Wat is er gebeurd?

In 2017 is een vrouw naar het UMC verwezen, omdat er een verdenking op slokdarmkanker was ontstaan. Een operatie was nodig om het carcinoom dat zich in een voorstadium bevond in de slokdarm te verwijderen.

Een maag-darm-lever arts voerde deze operatie uit met behulp van een endoscoop. Dat is een dunne flexibele slang met aan het uiteinde een kleine camera, en kleine instrumenten waarmee verdacht weefsel kan worden weggenomen. Hierna kan dit weggenomen weefsel door de patholoog worden onderzocht, om meer zekerheid te krijgen over de radicaliteit van de operatie. De operatie werd door uitloop van het programma aan het einde van de dag uitgevoerd (buiten kantooruren). De ingreep is succesvol verlopen.

Drie weken later zou patiënte terugkomen om de uitslag van het onderzoek te bespreken. In voorbereiding daarop verzamelde de behandelend arts de nodige gegevens. De arts zag dat de uitslagen van het pathologie onderzoek nog niet in te zien waren. Na overleg met de afdeling pathologie bleek dat het materiaal nooit was aangekomen. Daarop werd direct een zoektocht gestart. Het is helaas niet gelukt om het materiaal terug te vinden.

De arts heeft de patiënte geïnformeerd over de situatie. Er waren twee opties, kiezen voor een afwachtend beleid of operatief ingrijpen. De voor- en nadelen werden uitvoerig besproken met patiënte en haar echtgenoot. Patiënte besloot te gaan voor een intensieve follow-up, waarbij driemaandelijks een gastroscopie en endosonografie zou worden verricht.

Hoe kon dit gebeuren?

In het UMC worden allerlei maatregelen getroffen om ervoor te zorgen dat zaken zoals materiaal voor pathologisch onderzoek niet kwijt kan raken. In dit geval waren de omstandigheden anders dan normaal, wat er uiteindelijk toe heeft geleid dat het materiaal verloren kon gaan:

- Om materiaal netjes en veilig te kunnen versturen biedt de afdeling pathologie kleine potjes (van ongeveer 150 ml) met schroefdeksel aan. In zulke potjes zit al formaline, de vloeistof waarin zulke preparaten worden bewaard. In dit geval was het potje te klein voor het weggenomen materiaal. Als oplossing werd een urinebokaal van de verpleegafdeling gehaald. Dit is een grote oranje fles. Uit een aantal van de kleine potjes werd formaline overgegoten in de bokaal om het materiaal hierin te bewaren. Daarna is de bokaal voorzien van een patiëntsticker en in de kast voor verzendingen aan de afdeling pathologie geplaatst.
- In de bewuste kast voor verzendingen staat een krat speciaal voor verzendingen aan de afdeling pathologie. De grote bokaal paste niet meer in het krat en werd naast het krat in de kast gezet.
- De volgende dag heeft de baliemedewerker alle materiaal uit de kast klaar gemaakt voor verzending. De medewerker moet een orderetiket vanuit het pathologiesysteem op het materiaal plakken. Zo is het voor de afdeling pathologie duidelijk welk materiaal bij welke order hoort. Het blijkt achteraf dat het orderetiket voor dit materiaal niet is uitgeprint. Het is mogelijk dat de baliemedewerker niet beseftte dat de bokaal pathologiemateriaal bevatte.
- Indien de medewerker de ongebruikelijke verpakking had weten te etiketteren, had de verzending toch nog goed kunnen komen. Omdat die handeling niet is gebeurd, is daarna nooit meer de link gelegd tussen de bokaal en pathologie.

Disclaimer. Conform de afspraken die de NFU met de deelnemende UMC's heeft gemaakt, is deze informatie anoniem gemaakt. Deze tekst is tot stand gekomen met toestemming van de patiënt. De NFU heeft de tekst afgestemd met de betrokkenen binnen het UMC, maar is niet verantwoordelijk voor eventuele onjuistheden.

Wat is er misgegaan?

Wanneer een ongebruikelijke verpakking zonder helder etiket aangetroffen wordt en ook nog eens niet op precies de juiste plek, dan is er eerder in het proces iets mis gegaan. Er zijn in het geval van de vermissing twee factoren aangewezen die tot deze situatie hebben geleid:

- Voor uitzonderlijk grote preparaten is er een andere maat verpakking nodig. Hiervoor bestaan emmers die men zelf moet vullen met formaline. Dit is alleen toegestaan als er een zuurkast aanwezig is op de afdeling, om de medewerkers te beschermen tegen de irriterende damp die formaline veroorzaakt als hiermee wordt gewerkt. De endoscopieafdeling heeft geen zuurkast, dus waren er geen emmers beschikbaar gesteld.
- Pas als het orderetiket van pathologie op de verpakking zit, is het duidelijk voor iedereen wat voor verpakking dit is en wat er mee gedaan moet worden. In dit geval plakt de baliemedewerker die sticker een dag later, en die medewerker houdt rekening met twee kenmerken: wat staat er op het patiëntetiket, en waar ligt het? Vooral dat laatste punt is een risico. Het was beter geweest als degene die het materiaal in de verpakking doet, zelf beide etiketten plakt.

Wat is hiervan geleerd?

Wat betreft een oplossing voor het aanbieden van grote preparaten aan de afdeling pathologie is aan de endoscopie afdeling het advies meegegeven om voortaan vooraf gevulde emmers met formaline toe te passen. Daarnaast werd afgesproken om verpleegkundigen te scholen in het kunnen uitprinten van orderstickers buiten kantooruren, zodat de ordersticker voor de afdeling pathologie direct op het materiaal kan worden geplakt.

Hoe is de patiënt erbij betrokken?

De patiënt is uitgenodigd voor een interview en terugkoppelingsgesprek in het kader van het calamiteitenonderzoek. Patiënte en haar echtgenoot waardeerden de openheid van zaken in het proces.